

ויקרא משה להושע בן נון יהושע: ענוה וגאווה במקום אחד – שם משמואל לשבת שלח לך

במדבר יג

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ כָל נְשִׂיא בְהֶם: (ג) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאֲרָן עַל פִּי ה' כָּלֶם אַנְשִׁים רֵאשִׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: (ד) וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן זְכֹר: (ה) לְמִטָּה שִׁמְעוֹן שֹׁפֵט בֶּן חוּרִי: (ו) לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה: (ז) לְמִטָּה יִשְׂשָׁכָר יִגָּאֵל בֶּן יוֹסֵף: (ח) לְמִטָּה אֶפְרַיִם הוֹשֶׁע בֶּן נוֹן: (ט) לְמִטָּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶן רְפוּא: (י) לְמִטָּה זְבוּלֹן גְּדִיאֵל בֶּן סוּדִי: (יא) לְמִטָּה יוֹסֵף לְמִטָּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶן סוּסִי: (יב) לְמִטָּה דָן עֲמִיאל בֶּן גַּמְלִי: (יג) לְמִטָּה אֲשֶׁר סִתּוּר בֶּן מִיכָאֵל: (יד) לְמִטָּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן וּפְסִי: (טו) לְמִטָּה גַּד גְּאוּאֵל בֶּן מְכִי: (טז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאֶרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁע בֶּן נוֹן יְהוֹשֻׁעַ:

שם משמואל שלח לך - שנת תרע"ד

ויקרא משה להושע בן נון יהושע. ובתרגום יונתן "וכדי חמא משה ענותנותיה קרא משה להושע בר נון יהושע", והגיד כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה שמטבע הענו לבטל דעתו על כן הוצרך לחיזוק, עד כאן תורף דבריו.

ויש לי להוסיף בזה דברים שהענין להיות לבו אמיץ בגבורים לא ישוב מפני כל ולהיות עם זה ענו ושפל ברך, הן מדות מתחלפות, וכמעט שאין זה בטבע אנושי אלא ע"י כח עליון למעלה מכל התחלקות. ושתי המדות האלה יחד מצינו באברהם אבינו עליו השלום, שעם כל חוזק לבו שהיה איש אחד בכל העולם כחומת ברזל נגד כולם,¹ ושעל כן נקרא איתן האזרחי (תהלים פט, א) מלשון חוזק,² וברמב"ם כיון שנגמל איתן זה;³ היה שפל ברך ואמר (בראשית יח, כז) וְאַנְכִי עֶפְרָא וְאַפְרָ. והיינו משום שנקרא 'אחד' כמו שכתוב (יחזקאל לג, כד) אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם, והוא למעלה מהתחלקות המדות. וכענין הזה היה נצרך ליהושע, שהמרגלים בני אדם גדולים היו,⁴ ובודאי היו מראין פנים לדבריהם שהצדק אתם, והרי כתיב (שמות כג, ב) אַחֲרֵי רַבִּים לְהִטֹּת, ובהכרח לומר שלבו היה כל כך איתן וחזק שביטל אותם במחשבתו לחשבם לרשעים, ואז קיים (שם) לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת. והוא רבותא עוד יותר מאברהם אבינו עליו השלום, שהוא היה נגד רשעים מפורסמים, ויהושע היה נגד בני אדם מוחזקים לצדיקים ראשי בני יִשְׂרָאֵל (במדבר יג, ג),⁴ עם כל ענותנותו ושפל ברך, שהוא בלתי מובן איך היה זה בכח בשר ודם. על כן הוסיף לו משה רבינו יו"ד בראשו, שהיא אות ראשונה משם הויה ברוך הוא רומזת לבחינת חכמה ראשית הויות טרם ההתפשטות,⁵ כמו יו"ד שהיא נקודה אחת כוללת הכל, כי אות הה"א רומזת להתפשטות לאמצע וד' צדדין לאורך ולרוחב⁶ ומשם התפשטות והתחלקות הקוין כידוע ליודעים, ועל כן הוסיף לו אות יו"ד, ובכח זה הגביה אותו למעלה מכל התחלקות המדות עד שהיה אפשר להיות לו שתי המדות יחד:

וכעין זה יש לומר בשבת. דהנה שבת היא שכל הבריאה שבה למקורה,⁷ וידוע שזהו ע"י בחינת ביטול למה שלמעלה ממנה. אך שבת אין בה בחינת ביטול אלא להיות לבו מוגבה בדרכי ה' כמו שכתוב (שמו"א ב, א) רָמָה קָרְנֵי בַּה' כִּמוֹ שְׁדַבְּרָנוּ הַרְבֵּה מִזֶּה בַּמְּקוֹם אַחֵר,⁸ ואם כן היא שתי בחינות מתחלפות כאחת, אך באשר בשבת מאירה בחינת עתיקא שהיא למעלה מכל המדות ומכל התחלקות, כמו שהגיד כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה שהיא מלשון וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם (בראשית יב, ח; כו, כב) שהוא נעתק וגבוה מכל סדר השתלשלות, מצד הארת בחינה זו יכול כל יש לבוא לידי שתי המדות המתחלפות יחד:

- 1 **בראשית רבה** מב, ח: וַיִּגַּד לְאַבְרָם הַעֲבָרִי (בראשית יד, יג) - רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן, רבי יהודה אומר: כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד, ר' נחמיה אומר: שהוא מבני בניו של עבר, ורבנן אמרי: שהוא מעבר הנהר ושהוא משיח בלשון עברי.
- 2 **בבלי בבא בתרא** טו ע"א: אמר רב איתן האזרחי זה הוא אברהם כתיב הכא איתן האזרחי וכתוב התם מי העיר ממזרח צדק [וגו']; **ויקרא רבה** ט, א: איתן זה אברהם אבינו על שם (תהלים פט) משכיל לאיתן האזרחי.
- 3 **רמב"ם**, **משנה תורה**, עבודת כוכבים א, ב-ג: ... אבל צור העולמים לא היה שום אדם שהיה מכירו ולא יודעו אלא יחידים בעולם כגון חנוך ומתושלח נח שם ועבר ועל דרך זה היה העולם הולך ומתגלגל עד שנוול עמודו של עולם והוא אברהם אבינו. כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה... ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטפשים ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמהם ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת...
- 4 **במדבר** יג, ג: וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאֲרָן עַל פִּי ה' כָּלֶם אַנְשִׁים רֵאשִׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה; וְיוֹסֵף לְמִטָּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶן סוּסִי: כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו.
- 5 **ר' שמעון לביא (ספרד – טריפולי מאות 15-16)**, **בר יוחאי**: בַּר יוֹחָאִי יו"ד חֲקָמָה קְדוּמָה; **ר' יוסף בן אברהם ג'יקטיליה**, **שערי אורה**, השער השני: ומן הביני"ה מתדבקת בחכמ"ה הנקראת רצון... והוא סוד יו"ד של שם המיוחד הנקרא רצון. ומן הרצון שהוא י', עולה בקוצו של יוד העליון ומתדבקת בכתר עליון, הנקרא אין סוף; שערי אורה, השער החמישי: ...ודע והבן כי סוד יו"ד של שם המיוחד רומזת על ספירה שנייה הנקראת חכמה, אבל בענין הכתר אינו מורה זולתי בקוצו של יו"ד...
- 6 **מהר"ל**, **דרך חיים** ה, א: והה"א היא ד' ובתוך ד' יש בו יו"ד. ויש לדעת כי הד' מורה על רוחב ואורך כאשר בצורת הד' קו נמשך ברוחב וקו נמשך באורך וזהו רוחב ואורך, ומורה הדבר הזה על התפשטות השטח לאורך ורוחב. ודבר זה בארנו בכמה מקומות בספר גבורת השם, כי הד' מורה על התפשטות השטח באורך וברוחב שהוא התחלת עולם הזה הגשמי כמו שיתבאר בסמוך בענין התפשטות עולם הזה. והנקודה שהיא בתוך הד' עד שנעשה אות ה', והנקודה שהיא יו"ד נבדלת מן הד', עד שהה"א יש בה שני דברים דל"ית וגם יו"ד מורה על התחלת התפשטות הגשמי והיו"ד מורה שהעולם הזה מקבל מעלה עליונה נבדלת ואין העה"ז גשמי מכל וכל.
- 7 השם משמואל כותב עשרות פעמים בספרו על כך שבשבת הכל שב למקורו. ראה למשל: **שם משמואל נח** - שנת תרע"ט: ונראה דהנה נח הוא שבת והוא מלשון שביטה היינו שב למקורו, והוא בחי' ביטול להשי"ת לקיים נפשי כגמול עלי אמו.
- 8 **שם משמואל וישלח** - שנת תרע"ד: דשור בקליפה הוא גסות הרוח וכוונתו להזיק, ושור בקדושה הוא לגבה לבו בדרכי השי"י, (משלי י"ד) ורב תבואות בכח שור, ולעומת קרן הקליפה כמ"ש (תהלים ע"ה) ולרשעים אל תרימו קרן שנמשכות ממנה גסות הרוח ושניות וע"ז, בקדושה היא (ש"א ב') רמה קרני בה', שהעבודה להשי"י היא בכח גדול ובהתלהבות יתירה ובה מושך כל מיני השפעות וחיות...